

AMICUS OPTIMA VITAE POSSESIO! ПРИЯТЕЛИТЕ СА НАЙ-ГОЛЯМОТО БОГАТСТВО В ЖИВОТА!

Иван Джамбов

FRIENDS ARE THE GREATEST TREASURE IN LIFE!

Ivan Dzhambov

Беше през далечната 1975 г., когато на ул. „Раковска“ № 144 в София, където се намираха библиотеката и работните кабинети на учените от Археологическия институт с музеи при БАН, срещнах една млада и красива дама, пред един от тях. Бях притеснен, защото се явявах на конкурс за научен сътрудник (дн. асистент) в това най-старо научно звено – системата на Академията. По-късно разбрах, че това беше Виолета Нешева. За нея ми спомена ст.н.с. Соня Георгиева, неин научен ръководител на аспирантурата (докторантурата). След запознанството, вече в личен разговор, разбрах, че темата на дисертацията ѝ се отнасяше до женския костюм (облекло) през Средновековието. Моят конкурс беше по Средновековна археология, което предопределяше общите ни интереси в посочената област. Освен че беше член на изпитната ми комисия, Соня Георгиева се оказа и мой научен ръководител на разкопките във Велико Търново, където бях насочен след успешно

издържания конкурс. Трудно е да си представи човек, че в продължение на половин столетие пътищата ни ще вървят в една научна посока. Тук искам да посоча някои любопитни, а за малцина и неизвестни събития и факти. Т. напр., във връзка с предстоящото честване на 1300 г. от основаването на Българската държава (1981), а малко по-късно (1985) – от възстановяването на Второто българско царство, бяха създадени Филиали на АИМ при БАН във В. Търново и Шумен с цел ускорено проучване на старините там. Създаден беше и Общонароден комитет за развитие на В. Търново, в който дейно ръководно участие вземаха Людмила Живкова и Пенчо Кубадински. Последният ежегодно „контролираше“ археологическите проучвания. Малкият научен екип, ситуиран във В. Търново, бе крайно недостатъчен (работеше се от март до ноември с местни работници и студенти, затова бяха привлечени ръководители на сектори от хълма Царевец), както от АИМ (София), така

и от музеите в Търново и страната. Един от най-дълго участвалите в тези усилни години беше и нашият многоуважаем колега и приятел н.с., по-късно ст.н.с., а в наши дни проф. Виолета Нешева. Незабравими ще останат срещите ни не само на терен, но и дискусиите, които водехме вече в неформална обстановка. Те се провеждаха в прочутата „Къщата с маймунката“, където отсядаше понякога. Трябва да отбележа, че тя беше придружавана с друга наша колега и приятел ст.н.с. Маргарита Ваклинова. За нея трябва също отделно да се пише. Щастлив съм да отбележа, че тези срещи продължиха и до наши дни. Виолета и Маргарита бяха желани гости на Катедрата по история и археология към ФИФ на ПУ с интересните си лекции пред нашите студенти и преподаватели.

Общите ни научни интереси изключително се сближиха и в областта на Средновековния замък. Повод за това бяха значимите резултати от разкопките на крепостта „Аневско кале“ край Сопот под мое ръководство. Те доведоха до осъществяването на няколко цели и изводи. Първо, проведе се Национална научна сесия през 1985 г., посветена на 800-годишнината от възстановяването на Второто българско царство под наслов „Средновековният замък в българските земи XII – XIV в.“. Форумът се проведе под патронажа на акад. Д. Ангелов – директор на АИМ при БАН и научен ръководител ст.н.с. Д. Овчаров – ръководител на секцията по Средновековна археология. Тоест, за първи път се заговори за съществуването на български средновековен замък. Второ, тези открития доведоха до локализирането на известния в изворите, но смятан за „изчезнал“ средновековен град Копсис. Не мога да не отбележа, че тогавашният н.с. Виолета Нешева имаше несъмнен принос в изясняването на редица научни въпроси около „замъка“. Нейният доклад, озаглавен „Феодалният замък и отбранителната система на Мелник“, отразяваше ма-

щабните археологически проучвания там, под нейно ръководство. Ето един кратък цитат за седалището на деспот Слав, изказан от нея: „...това е най-значителното укрепление в Мелник, превърнало се в укрепен замък на владетеля.“ Нещо повече – тя ми препоръча, и аз поканих за консултант по въпросите на архитектурния образ на замъка „Аневско кале“ арх. Валентина Дочева-Тодорова. Друга идея на Виолета Нешева беше за връзката на т.нар. „Болярска сграда“ с църквата № 1 (на крепостта), която аз възприех напълно.

Своеобразен венец на творческия път на Виолета Нешева е вече като известен учен и професор в АИМ (дн. НАИМ). Той се изразява в подготовката на студенти и докторанти по археология. С удоволствие искам да отбележа, че един от тях е титулярът на специалността „Археология“ към Катедрата по история и археология към ФИФ на ПУ – доц. д-р Стоян Попов. Той продължи и задълбочи изследванията за средновековния замък, не само на територията на България, но и в Европа, които защити в специална дисертация, излязла в монографично издание. Друг неин докторант, свързан с „пловдивската“ археология, е и д-р Здравка Коркутова от РИМ – Пловдив.

Накрая искам да завърша тези редове, посветени на проф. д.и.н. Виолета Нешева с годините от второто десетилетие на новото ХХI-во столетие. След излизането ми от активна творческа, преподавателска и административна дейност, започнах да се приближавам към 70-ата ми годишнина. Това е, както е известно, време за равностетка, в която няма да се впускам, още повече, че минах 75. Тук ще се огранича с чувство на особена почит и благодарност за онези думи на Виолета Нешева, които ще си позволя да цитирам почти дословно, по повод подготвяния тогава сборник с научни изследвания, озаглавен „Археологически хоризонти“: „Ванка, искам да напиша нещо за теб лично. Изпрати ми някои необ-

ходими биографични данни“. Изпратих ги. В резултат читателите могат да се запознаят с нейното изложение, озаглавено „In honorem“. А финалът е не по-малко трогващ: „Ad multos annos“, и по-важното: „Честито, Приятелю“. С тези думи човек трябва да е благодарен.

Тази благодарност се дължи и на колегите по история и археология към ФИФ на ПУ, които осъществиха вписването и издаването на този сборник и които честват с достойнство своята 30-годишнина от създаването на Катедрата. Радвам се, че бях от първите!

Доц. д-р Иван Джамбов

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

ivdjambov@abv.bg